



Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 24ης Απριλίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Πολιτική ασύλου – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 4 – Οδηγία 2004/83/ΕΚ – Άρθρο 2, στοιχείο ε' – Προϋποθέσεις για την παροχή επικουρικής προστασίας – Άρθρο 15, στοιχείο β' – Κίνδυνος σοβαρής βλάβης της ψυχικής υγείας του αιτούντος σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του – Πρόσωπο που υπέστη βασανιστήρια στη χώρα καταγωγής του»

Στην υπόθεση C-353/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supreme Court of the United Kingdom (Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου) με απόφαση της 22ας Ιουνίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Ιουνίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

MP

κατά

Secretary of State for the Home Department,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, A. Tizzano, Αντιπρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Levits και C. Vajda, προέδρους τμήματος, E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Berger, K. Jürimäe, K. Λυκούργο (εισηγητή) και M. Βηλαρά, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 12ης Σεπτεμβρίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο MP, εκπροσωπούμενος από τους A. Mackenzie και T. Τριδήμα, barristers, A. Gananathan, solicitor, και R. Husain, QC,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon, επικουρούμενο από τον B. Lask, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Κοντού-Durande και τον M. Wilderspin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο ε', και του άρθρου 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του MP και του Secretary of State for the Home Department (Υπουργού Εσωτερικών, Ηνωμένο Βασίλειο) με αντικείμενο την απόρριψη της αιτήσεώς του ασύλου.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η ΕΣΔΑ

- 3 Το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), ορίζει:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικές.»

Η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχειρίσεως ή τιμωρίας

- 4 Συμφώνως προς την έκτη αιτιολογική σκέψη της, σκοπός της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 10 Δεκεμβρίου 1984 (στο εξής: Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων), είναι «να γίνει περισσότερο αποτελεσματικός ο αγώνας κατά των βασανιστηρίων και των άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε όλον τον κόσμο».
- 5 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της Συμβάσεως αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος-μέρος λαμβάνει αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά ή άλλα μέτρα για να προλαμβάνει πράξεις βασανιστηρίων σε κάθε εδαφική περιοχή που υπάγεται στη δικαιοδοσία του.

2. Καμία απολύτως εξαιρετική περίπτωση, είτε αποτελεί κατάσταση πολέμου ή απειλή πολέμου, εσωτερική πολιτική αστάθεια ή κάθε άλλη κατάσταση ανάγκης, δεν μπορεί να προβληθεί ως δικαιολογία για βασανιστήρια.»

6 Το άρθρο 3 της εν λόγω Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«1. Κανένα κράτος-μέρος δεν θα απελαύνει, δεν θα επαναπροωθεί (“refouler”) ούτε θα εκδίδει πρόσωπο σε άλλο κράτος, όπου υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι αυτό το πρόσωπο θα κινδυνεύσει να υποστεί βασανιστήρια.

2. Με σκοπό να καθοριστεί, αν υπάρχουν αυτοί οι λόγοι, οι αρμόδιες αρχές θα λάβουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία, που περιλαμβάνουν, ενδεχομένως, την ύπαρξη στο κράτος για το οποίο πρόκειται ενός συνόλου συστηματικών, σοβαρών, κατάφωρων ή μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.»

7 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της ως άνω Συμβάσεως ορίζει τα εξής:

«Κάθε κράτος-μέρος στα πλαίσια του νομικού του συστήματος εγγυάται στο θύμα μιας πράξης βασανιστηρίων το δικαίωμα να επιτύχει αποκατάσταση και να αποζημιωθεί δίκαια και πλήρως, όπου περιλαμβάνονται και τα απαραίτητα μέσα για την κατά το δυνατό πληρέστερη ικανοποίηση. Σε περίπτωση θανάτου του θύματος που προήλθε από μια πράξη βασανιστηρίων οι εκδοχείς του έχουν το δικαίωμα για αποζημίωση.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2004/83

8 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6 και 25 της οδηγίας 2004/83 έχουν ως εξής:

«(6) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη μέλη.

[...]

(25) Είναι αναγκαίο να θεσπισθούν κριτήρια βάσει των οποίων θα αποφασίζεται αν οι αιτούντες διεθνή προστασία δικαιούνται ή όχι επικουρικής προστασίας. Τα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να αντλούνται από τις διεθνείς υποχρεώσεις που απορρέουν από νομικά κείμενα περί δικαιωμάτων του ανθρώπου και τις πρακτικές που υφίστανται στα κράτη μέλη.»

9 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

ε) “πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 2, και που και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας·

[...].».

- 10 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας:

«Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.»

- 11 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Στους φορείς δίωξης ή σοβαρής βλάβης συμπεριλαμβάνονται:

- α) το κράτος·
- β) ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή ουσιώδες μέρος του εδάφους του κράτους·
- γ) μη κρατικοί φορείς, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι φορείς που αναφέρονται υπό στοιχεία α' και β', περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7.»

- 12 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/83 προβλέπει:

«Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.»

- 13 Κατά το άρθρο 16 της ως άνω οδηγίας:

«1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν οι περιστάσεις οι οποίες οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία.

2. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν εάν η μεταβολή των συνθηκών έχει τόσο ουσιαστικό και μη προσωρινό χαρακτήρα ώστε ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.»

- 14 Το άρθρο 18 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη χορηγούν καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και V.»

Η οδηγία 2008/115/EK

- 15 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98), ορίζει τα εξής:

«Κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη:

- α) τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού,
 - β) την οικογενειακή ζωή,
 - γ) την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας,
- και τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 16 Ο MP, υπήκοος Σρι Λάνκα, αφίχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο τον Ιανουάριο του 2005 και του χορηγήθηκε άδεια διαμονής για σπουδές έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2008.
- 17 Στις 5 Ιανουαρίου 2009, ο MP υπέβαλε αίτηση ασύλου, κατ' ουσίαν, για τον λόγο ότι είχε κρατηθεί και βασανισθεί από τις δυνάμεις ασφαλείας της Σρι Λάνκα, διότι ανήκε στην οργάνωση των «Απελευθερωτικών Τίγρεων του Ταμίλ Ιλάμ», και ότι, εάν επέστρεφε στη Σρι Λάνκα, θα διέτρεχε τον κίνδυνο να υποστεί περαιτέρω κακομεταχείριση για τον ίδιο λόγο.
- 18 Με απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2009, η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από την αρμόδια εθνική αρχή, δεδομένου ότι αυτή η τελευταία δεν δέχθηκε ότι ο MP εξακολουθούσε να παρουσιάζει ενδιαφέρον για τις αρχές της Σρι Λάνκα ή ότι κινδύνευε να υποστεί περαιτέρω κακομεταχείριση σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα του.
- 19 Ο MP άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [εφετείου διοικητικών διαφορών (τμήμα μεταναστεύσεως και ασύλου), Ηνωμένο Βασίλειο]. Το δικαστήριο αυτό διέθετε ιατρικές αποδείξεις από τις οποίες προέκυπτε ότι ο προσφεύγων υπέφερε από τις συνέπειες βασανιστηρίων και έπασχε από *βαριά μορφής* σύνδρομο μετατραυματικού άγχους καθώς και από βαριά κατάθλιψη, είχε έντονες τάσεις αυτοκτονίας και φαινόταν ιδιαιτέρως αποφασισμένος να θέσει τέλος στη ζωή του εάν υποχρεωνόταν να επιστρέψει στη Σρι Λάνκα.
- 20 Μολονότι δέχθηκε ότι ο προσφεύγων στην κύρια δίκη ένοιωθε πραγματικό τρόπο στην ιδέα της επιστροφής του στη Σρι Λάνκα καθώς και ότι δυσκολευόταν να εμπιστευθεί επίσημους εκπροσώπους ή να επικοινωνήσει μαζί τους, ακόμη και στο Ηνωμένο Βασίλειο, λόγω των βασανιστηρίων τα οποία είχε υποστεί, εντούτοις το Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [εφετείο διοικητικών διαφορών (τμήμα μεταναστεύσεως και ασύλου)] απέρριψε την προσφυγή του MP κατά το μέρος που είχε ως νομική βάση τη Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], και την οδηγία 2004/83. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό δεν δέχθηκε ότι εξακολουθούσε να υπάρχει το ενδεχόμενο να παρουσιάζει ο MP ενδιαφέρον για τις αρχές της Σρι Λάνκα.
- 21 Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο δέχθηκε την προσφυγή του MP κατά το μέρος που είχε ως νομική βάση το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Κατ' ουσίαν, τόνισε ότι, σε περίπτωση απελάσεως του MP στη Σρι Λάνκα, θα τον αναλάμβαναν οι δομές υγείας της χώρας αυτής, ότι υπάρχουν μόνον 25 ψυχίατροι σε ολόκληρη

τη Σρι Λάνκα και ότι, μολονότι υπάρχουν εξειδικευμένες μονάδες θεραπείας ψυχικών παθήσεων, από έγγραφο του United Kingdom Border Agency (συνοριακής αρχής του Ηνωμένου Βασιλείου) συνάγεται ότι τα χρήματα που δαπανώνται για την ψυχική υγεία διοχετεύονται, στην πραγματικότητα, μόνο στα μεγάλα ιδρύματα ψυχικής υγείας που βρίσκονται στις πιο μεγάλες πόλεις, στα οποία δεν έχουν πρόσβαση άτομα με ψυχικές ασθένειες και τα οποία δεν προσφέρουν την κατάλληλη περίθαλψη για τα άτομα αυτά. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι ο MP θα μπορούσε, κατ' αρχήν, να απελαθεί στη Σρι Λάνκα, χωρίς η απέλαση καθ' εαυτήν να του προκαλεί βλάβη, εντούτοις θα ετίθετο, με την επιστροφή του στη χώρα αυτή, υπό τη φροντίδα των υπηρεσιών ψυχικής υγείας της Σρι Λάνκα, με αποτέλεσμα, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της ψυχικής του ασθένειας και της αδυναμίας του να έχει πρόσβαση στην κατάλληλη περίθαλψη, μια τέτοια απέλαση να ήταν ασυμβίβαστη με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

- 22 Η απόφαση του Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [εφετείου διοικητικών διαφορών (τμήμα μεταναστεύσεως και ασύλου)] επικυρώθηκε από απόφαση του Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείου (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο]. Το τελευταίο αυτό δικαστήριο θεώρησε ότι σκοπός της οδηγίας 2004/83 δεν ήταν να περιλάβει τις εμπίπτουσες στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ περιπτώσεις στις οποίες ο κίνδυνος αφορά την υγεία ή συνδέεται με την αυτοκτονία παρά με τη δίωξη.
- 23 Ο MP άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει ότι το διακύβευμα της εν λόγω αναίρεσεως είναι κατά πόσον ο MP μπορεί να υπαχθεί στο καθεστώς της επικουρικής προστασίας το οποίο διαλαμβάνουν τα άρθρα 2 και 15 της οδηγίας 2004/83.
- 24 Ο MP υποστηρίζει ότι το Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [εφετείο διοικητικών διαφορών (τμήμα μεταναστεύσεως και ασύλου)] και το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείο (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα)] προέκριναν μια υπερβολικά στενή ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2004/83. Δεδομένου ότι η ψυχική του ασθένεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ασθένεια που επήλθε με φυσικό τρόπο, καθώς οφείλεται στα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές της Σρι Λάνκα, φρονεί ότι θα έπρεπε να υπαχθεί στο καθεστώς επικουρικής προστασίας, λαμβανομένης υπόψη της κακομεταχειρίσεως την οποία υπέστη κατά το παρελθόν από τις αρχές αυτές και της ανεπάρκειας των επιτόπιων ιατρικών υποδομών για την περίθαλψη των συνεπειών της κακομεταχειρίσεως αυτής. Αντιθέτως, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι έχει εκλείψει ο κίνδυνος επαναλήψεως της κακομεταχειρίσεως στην οποία οφείλεται η παρούσα κατάσταση της υγείας του.
- 25 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι αυτό ακριβώς το ζήτημα δεν έχει επιλυθεί ούτε από το Δικαστήριο, ειδικότερα με την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), ούτε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- 26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supreme Court of the United Kingdom (Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Καλύπτει το άρθρο 2, στοιχείο ε', σε συνδυασμό με το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83, έναν πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης της σωματικής ή ψυχολογικής υγείας του αναιρεσείοντος σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του, λόγω των βασανιστηρίων ή της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως που αυτός υπέστη κατά το παρελθόν και για τα οποία υπεύθυνη είναι η χώρα καταγωγής;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 27 Δυνάμει του άρθρου 18 της οδηγίας 2004/83, τα κράτη μέλη παρέχουν καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις.
- 28 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής, ο υπήκοος τρίτης χώρας δικαιούται επικουρικής προστασίας μόνον εάν υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να εκτιμάται ότι, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής του, διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί κάποια από τις τρεις μορφές σοβαρής βλάβης που απαριθμεί το άρθρο 15 της εν λόγω οδηγίας (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, σκέψη 30 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 29 Μεταξύ των περιπτώσεων σοβαρής βλάβης που απαριθμεί το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/83, περιλαμβάνονται, στο στοιχείο β' του άρθρου αυτού, τα βασανιστήρια ή η απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή η τιμωρία που υπέστη ο αιτών στη χώρα καταγωγής του.
- 30 Στη συνάφεια αυτή, πρέπει να τονιστεί, πρώτον, ότι αυτό καθ' εαυτό το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος υπέστη, κατά το παρελθόν, βασανιστήρια από τις αρχές της χώρας καταγωγής του δεν μπορεί να δικαιολογήσει την αναγνώριση σε αυτόν του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας, όταν δεν υφίσταται πλέον πραγματικός κίνδυνος επαναλήψεως τέτοιων πράξεων βασανιστηρίων σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή.
- 31 Πράγματι, κατά το άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, το καθεστώς της επικουρικής προστασίας αποσκοπεί στην προστασία του ατόμου από τον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής του, πράγμα που προϋποθέτει ότι υφίστανται σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι ο ενδιαφερόμενος, εάν απελαυνόταν στη χώρα αυτήν, θα διέτρεχε έναν τέτοιον κίνδυνο.
- 32 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από την όλη οικονομία της οδηγίας 2004/83.
- 33 Πράγματι, μολονότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2004/83, η ύπαρξη προηγούμενης σοβαρής βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη του πραγματικού κινδύνου για τον αιτούντα να υποστεί εκ νέου σοβαρή βλάβη, εντούτοις η ίδια αυτή διάταξη διευκρινίζει ότι τούτο δεν συμβαίνει όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρηθεί ότι η σοβαρή βλάβη την οποία υπέστη κατά το παρελθόν δεν θα επαναληφθεί ή δεν θα εξακολουθήσει.
- 34 Περαιτέρω, κατά το άρθρο 16 της οδηγίας αυτής, η επικουρική προστασία παύει, όταν οι περιστάσεις οι οποίες οδήγησαν στην αναγνώριση της προστασίας αυτής έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιον βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον η προστασία αυτή.
- 35 Πρέπει εντούτοις να τονιστεί, δεύτερον, ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά, σύμφωνα με τα στοιχεία της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος όχι μόνον υπέστη, κατά το παρελθόν, βασανιστήρια από τις αρχές της χώρας καταγωγής του, αλλά ο οποίος, περαιτέρω, ακόμη και εάν δεν διατρέχει τον κίνδυνο να υποστεί εκ νέου τέτοιες πράξεις σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή, υποφέρει, ακόμη και τώρα, από τις σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες των βασανιστηρίων αυτών που υπέστη, τα οποία, κατά τις δεόντως γενόμενες ιατρικές διαπιστώσεις, θα επιδεινωθούν σημαντικά, με τον σοβαρό κίνδυνο να αυτοκτονήσει ο υπήκοος αυτός, εάν απελαθεί σε αυτήν.
- 36 Συναφώς, θα πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 πρέπει να ερμηνευθεί και να εφαρμοσθεί διασφαλιζόμενων των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), το οποίο εκφράζει μια από τις θεμελιώδεις αξίες της Ένωσης και των κρατών μελών της και έχει απόλυτο χαρακτήρα καθόσον συνδέεται ευθέως με τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ο οποίος

κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 του Χάρτη (βλ., στο ίδιο πνεύμα, αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2016, *Aranyosi και Căldăraru*, C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψεις 85 έως 87, καθώς και της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *C. K. κ.λπ.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 59).

- 37 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, συμφώνως προς το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, εφόσον τα δικαιώματα που κατοχυρώνει το άρθρο 4 του Χάρτη αντιστοιχούν σε αυτά που κατοχυρώνει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλεια των εν λόγω δικαιωμάτων είναι οι ίδιες με αυτές που τους προσδίδει το εν λόγω άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.
- 38 Εν προκειμένω, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ συνάγεται ότι η ταλαιπωρία από ασθένεια οφειλόμενη σε φυσικά αίτια, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για σωματική ή ψυχική νόσο, είναι δυνατό να εμπίπτει στο άρθρο αυτό σε περίπτωση που επιδεινώνεται ή υπάρχει κίνδυνος να επιδεινωθεί λόγω μεταχειρίσεως που απορρέει από συνθήκες κρατήσεως, από απέλαση ή άλλα μέτρα για τα οποία οι αρχές μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες, τούτο δε υπό τον όρο ότι η προκαλούμενη ταλαιπωρία έχει τον ελάχιστο βαθμό σοβαρότητας που απαιτεί το άρθρο αυτό (βλ., συναφώς, απόφαση του ΕΔΔΑ της 13ης Δεκεμβρίου 2016, *Paposhvili* κατά Βελγίου, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, §§ 174 και 175· απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *C. K. κ.λπ.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 68).
- 39 Κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ο βαθμός σοβαρότητας πρέπει να φθάνει το ίδιο ελάχιστο όριο προκειμένου να είναι δυνατό να εμποδισθεί βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ η απέλαση προσώπου του οποίου η ασθένεια δεν επήλθε με φυσικό τρόπο, σε περίπτωση που η έλλειψη περιθάλψεως στην οποία το πρόσωπο αυτό θα εκτεθεί, αν απελαθεί, δεν προέρχεται από σκόπιμες πράξεις ή παραλείψεις του κράτους προς το οποίο απευθύνεται (βλ., συναφώς, απόφαση του ΕΔΔΑ της 29ης Ιανουαρίου 2013, *S. H. H.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, CE:ECHR:2013:0129JUD006036710, § 89).
- 40 Όσον αφορά, ειδικότερα, τον απαιτούμενο βαθμό σοβαρότητας προκειμένου να συντρέχει παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, από την πλέον πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι η διάταξη αυτή αντιτίθεται στην απομάκρυνση βαρέως ασθενούντος προσώπου για το οποίο υπάρχει άμεσος κίνδυνος θανάτου ή σημαντικοί λόγοι να θεωρηθεί ότι, μολονότι δεν διατρέχει άμεσο κίνδυνο θανάτου, θα αντιμετωπίζε, ελλείψει της κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη χώρα προορισμού ή ελλείψει προσβάσεως σε αυτήν, πραγματικό κίνδυνο εκθέσεως σε σοβαρή, ταχεία και μη αναστρέψιμη επιδείνωση της καταστάσεως της υγείας του συνεπαγόμενη έντονους πόνους ή σημαντική μείωση του προσδόκιμου ζωής του (βλ., συναφώς, απόφαση του ΕΔΔΑ της 13ης Δεκεμβρίου 2016, *Paposhvili* κατά Βελγίου, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, §§ 178 και 183).
- 41 Υπό το ίδιο πρίσμα, το άρθρο 4 του Χάρτη πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος πάσχει από ιδιαιτέρως σοβαρή ψυχική ή σωματική πάθηση συνιστά απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, εάν η απομάκρυνση αυτή συνεπάγεται πραγματικό και αποδεδειγμένο κίνδυνο σημαντικής και ανεπανόρθωτης επιδείνωσης της καταστάσεως της υγείας του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *C. K. κ.λπ.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 74). Το ίδιο συμπέρασμα μπορεί να συναχθεί σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, κατά το οποίο ουδείς μπορεί να υποχρεωθεί να απομακρυνθεί προς κράτος στο οποίο υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.
- 42 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, συναφώς, ιδίως όταν πρόκειται για σοβαρή ψυχιατρική πάθηση, ότι δεν αρκεί η εξέταση των συνεπειών της φυσικής μεταφοράς του ενδιαφερομένου προσώπου από ένα κράτος μέλος σε μια τρίτη χώρα, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των σημαντικών και μη αναστρέψιμων συνεπειών της εν λόγω μεταφοράς (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *C. K. κ.λπ.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 76). Στα ανωτέρω πρέπει να προστεθεί, λαμβανομένης υπόψη της θεμελιώδους σημασίας της απαγορεύσεως των

βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισεως, που προβλέπει το άρθρο 4 του Χάρτη, ότι πρέπει να δοθεί προσοχή ειδικώς στην ιδιαίτερη ευαλωτότητα των προσώπων των οποίων η ψυχολογική ταλαιπωρία, η οποία είναι ενδεχόμενο να επιταθεί σε περίπτωση απομακρύνσεως, έχει προκληθεί από βασανιστήρια ή από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση που υπέστησαν στη χώρα καταγωγής τους.

- 43 Συνεπώς, αντίκειται στο άρθρο 4 και στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, όπως έχουν ερμηνευθεί υπό το φως του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, η απέλαση υπηκόου τρίτης χώρας από κράτος μέλος οσάκις η απέλαση αυτή θα κατέληγε, κατ' ουσίαν, να επιδεινώσει σημαντικά και ανεπανόρθωτα τις ψυχικές διαταραχές από τις οποίες πάσχει, ιδίως όταν, όπως εν προκειμένω, η επιδείνωση αυτή θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια την επιβίωσή του.
- 44 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι, σε τέτοιες εξαιρετικές περιπτώσεις, η απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια προς χώρα στην οποία δεν παρέχεται η κατάλληλη θεραπευτική αγωγή προσκρούει στην αρχή της μη επαναπροωθήσεως και, ως εκ τούτου, συνιστά παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 19 του Χάρτη (βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, σκέψη 48).
- 45 Ωστόσο, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως συνάγεται ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν αποφανθεί ότι θα αντέβαινε στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ τυχόν απέλαση του MP από το Ηνωμένο Βασίλειο στη Σρι Λάνκα. Η παρούσα υπόθεση δεν αφορά επομένως την προστασία από την απομάκρυνση η οποία απορρέει, δυνάμει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, από την απαγόρευση εκθέσεως ενός προσώπου σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, αλλά το διαφορετικό ζήτημα κατά πόσον το κράτος μέλος υποδοχής υποχρεούται να παράσχει το καθεστώς επικουρικής προστασίας βάσει της οδηγίας 2004/83 στον υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος βασανίστηκε από τις αρχές της χώρας καταγωγής του και ο οποίος υποφέρει από σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες που θα μπορούσαν να επιδεινωθούν σημαντικά, με τον σοβαρό κίνδυνο να αυτοκτονήσει, σε περίπτωση επιστροφής στην εν λόγω χώρα.
- 46 Είναι επίσης αληθές ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι το γεγονός ότι αντιβαίνει, σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, όπως τονίστηκε στις σκέψεις 39 έως 41 της παρούσας αποφάσεως, η απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια προς χώρα στην οποία δεν παρέχεται η κατάλληλη θεραπευτική αγωγή δεν συνεπάγεται ότι πρέπει να του επιτραπεί η διαμονή σε κράτος μέλος στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2004/83 (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, σκέψη 40).
- 47 Πρέπει εντούτοις να τονιστεί ότι, αντιθέτως προς την υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), η οποία αφορούσε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος υπήρξε θύμα βιαιοπραγίας στο κράτος μέλος διαμονής, η παρούσα υπόθεση αφορά υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος υπέστη βασανιστήρια από τις αρχές της χώρας καταγωγής του και ο οποίος, κατά τις δεόντως γενόμενες ιατρικές διαπιστώσεις, εξακολουθεί να πάσχει, λόγω των πράξεων αυτών, από μετατραυματικές συνέπειες οι οποίες είναι ενδεχόμενο να επιδεινωθούν σημαντικά και ανεπανόρθωτα, μέχρι του σημείου να τεθεί σε κίνδυνο η ίδια η ζωή του, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή.
- 48 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτία της τρέχουσας καταστάσεως της υγείας του υπηκόου τρίτης χώρας σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, ήτοι τα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές της χώρας καταγωγής του κατά το παρελθόν, όπως και η σοβαρή επιδείνωση των ψυχιατρικών διαταραχών του, σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα αυτή καταγωγής, που θα οφείλεται στο ψυχολογικό τραύμα που εξακολουθεί να υφίσταται συνεπεία των βασανιστηρίων αυτών, αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για την ερμηνεία του άρθρου 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83.

- 49 Εντούτοις, μια τέτοια σοβαρή επιδείνωση δεν πρέπει να θεωρηθεί, αυτή καθ' εαυτήν, ως απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας στη χώρα καταγωγής του, κατά την έννοια του άρθρου 15, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας.
- 50 Συναφώς, πρέπει να εξετασθούν, όπως επισημαίνει η απόφαση περί παραπομπής, οι επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει η απουσία, στη χώρα καταγωγής του ενδιαφερομένου, κατάλληλων υποδομών υγείας για τη φροντίδα των σωματικών ή ψυχολογικών συνεπειών από τα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές της χώρας αυτής.
- 51 Πρέπει, συναφώς, να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι οι σοβαρές βλάβες τις οποίες απαριθμεί το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 δεν μπορούν να απορρέουν απλώς από τις εν γένει ανεπάρκειες του συστήματος υγείας της χώρας καταγωγής. Ο κίνδυνος επιδεινώσεως της καταστάσεως του πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος απορρέει από την ανυπαρξία κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη χώρα καταγωγής του, δεν αρκεί προκειμένου να παρασχεθεί η επικουρική προστασία, εκτός αν απορρέει από την εκ προθέσεως άρνηση χορηγήσεως ιατρικής περιθάλψεως στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, σκέψεις 35 και 36).
- 52 Προκειμένου να εκτιμηθεί εάν ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος βασανίστηκε κατά το παρελθόν από τις αρχές της χώρας καταγωγής του, διατρέχει, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή, πραγματικό κίνδυνο να μην του παρασχεθεί εκ προθέσεως η κατάλληλη περίθαλψη για την αντιμετώπιση των σωματικών και ψυχικών συνεπειών από τα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές αυτές, πρέπει, λαμβανομένων υπόψη των όσων διευκρινίζονται στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως και στην αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας 2004/83, κατά την οποία τα κριτήρια για την παροχή της επικουρικής προστασίας ορίζονται επί τη βάση των διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, να ληφθεί υπόψη το άρθρο 14 της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων.
- 53 Κατά τη διάταξη αυτή, κάθε κράτος μέρος της Συμβάσεως αυτής υποχρεούται στα πλαίσια του νομικού του συστήματος να εγγυηθεί στο θύμα βασανιστηρίων το δικαίωμα να επιτύχει αποκατάσταση, σε αυτή δε περιλαμβάνονται και τα απαραίτητα μέσα για την κατά το δυνατό πληρέστερη επαναπροσαρμογή.
- 54 Συναφώς, πρέπει εντούτοις να τονιστεί ότι οι μηχανισμοί που προβλέπει η οδηγία 2004/83 επιδιώκουν διαφορετικούς σκοπούς και θεσπίζουν σαφώς διακριτούς μηχανισμούς προστασίας από αυτούς της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2014, *Diakité*, C-285/12, EU:C:2014:39, σκέψη 24).
- 55 Έτσι, όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική της σκέψη και από το άρθρο της 2, ο κύριος σκοπός της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων είναι να γίνει περισσότερο αποτελεσματικός ο αγώνας κατά των βασανιστηρίων και των άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχειρίσεως ή τιμωρίας σε όλον τον κόσμο, εμποδίζοντας τη διάπραξή τους. Αντιθέτως, ο κύριος σκοπός της οδηγίας 2004/83, όπως αυτός διατυπώνεται στην αιτιολογική της σκέψη 6, είναι, αφενός, να διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, να διασφαλίζει ότι τα πρόσωπα αυτά έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη μέλη. Όσον αφορά, ειδικότερα, τα πρόσωπα που δικαιούνται επικουρικής προστασίας, η οδηγία αυτή σκοπεί στην παροχή, στο έδαφος των κρατών μελών, προστασίας ανάλογης με αυτήν που αναγνωρίζεται στους πρόσφυγες από τη Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], σε πρόσωπα τα οποία, εάν τυχόν δεν μπορούσαν να θεωρηθούν πρόσφυγες, θα διέτρεχαν τον κίνδυνο, μεταξύ άλλων, να υποβληθούν σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση εάν απελαύνονταν στη χώρα καταγωγής τους.

- 56 Συνεπώς, η δυνατότητα υπηκόου τρίτης χώρας τελούντος σε κατάσταση όπως αυτή του MP να υπαχθεί στο καθεστώς της επικουρικής προστασίας δεν μπορεί να απορρέει από οποιαδήποτε παράβαση του άρθρου 14 της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων από τη χώρα καταγωγής του εν λόγω υπηκόου, διότι άλλως θα παραγνωριζόταν το γεγονός ότι έκαστο των δύο προαναφερθέντων καθεστώτων έχει το δικό του πεδίο εφαρμογής.
- 57 Εναπόκειται κατά συνέπεια στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει, υπό το πρίσμα όλων των πρόσφατων και κρίσιμων στοιχείων, ιδίως δε των εκθέσεων διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, εάν, εν προκειμένω, ο MP ενδέχεται να εκτεθεί, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής του, σε κίνδυνο να μην του παρασχεθεί εκ προθέσεως η κατάλληλη περίθαλψη για την αντιμετώπιση των σωματικών ή ψυχολογικών συνεπειών από τα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές της εν λόγω χώρας. Τούτο θα συμβαίνει αν, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, υπάρχει ο κίνδυνος αυτοκτονίας του υπηκόου τρίτης χώρας, λόγω του τραύματος από τα βασανιστήρια που υπέστη από τις αρχές της χώρας καταγωγής του, είναι προφανές ότι οι ίδιες αυτές αρχές, παρά την υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 14 της Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων, δεν θα ήσαν διατεθειμένες να διασφαλίσουν την επαναπροσαρμογή του. Ένας τέτοιος κίνδυνος θα μπορούσε επίσης να ανακύψει εάν διαφαινόταν ότι οι εν λόγω αρχές επιδεικνύουν συμπεριφορά που εισάγει διάκριση όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερέστερη, για ορισμένες εθνοτικές ομάδες ή ορισμένες κατηγορίες προσώπων, στις οποίες ανήκει ο MP, η πρόσβαση στην κατάλληλη περίθαλψη για την αντιμετώπιση των σωματικών ή ψυχολογικών συνεπειών από τα βασανιστήρια που διέπραξαν οι αρχές αυτές.
- 58 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το άρθρο 2, στοιχείο ε', και το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του Χάρτη, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί στο καθεστώς της επικουρικής προστασίας ο υπήκοος τρίτης χώρας που βασανίστηκε, κατά το παρελθόν, από τις αρχές της χώρας καταγωγής του και ο οποίος δεν είναι πλέον εκτεθειμένος στον κίνδυνο βασανιστηρίων σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή, αλλά του οποίου η κατάσταση της σωματικής και της ψυχικής υγείας θα μπορούσε, στην περίπτωση αυτή, να επιδεινωθεί σημαντικά, με τον σοβαρό κίνδυνο να αυτοκτονήσει ο υπήκοος αυτός, λόγω τραύματος που του προκλήθηκε από βασανιστήρια τα οποία υπέστη, εάν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να μην του παρασχεθεί εκ προθέσεως στην εν λόγω χώρα η κατάλληλη περίθαλψη για την αντιμετώπιση των σωματικών και ψυχικών συνεπειών από τα βασανιστήρια αυτά, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 2, στοιχείο ε', και το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί στο καθεστώς της επικουρικής προστασίας ο υπήκοος τρίτης χώρας που βασανίστηκε, κατά το παρελθόν, από τις αρχές της χώρας καταγωγής του και ο οποίος δεν είναι πλέον εκτεθειμένος στον κίνδυνο βασανιστηρίων σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή, αλλά του οποίου η κατάσταση της σωματικής και της ψυχικής υγείας θα

μπορούσε, στην περίπτωση αυτή, να επιδεινωθεί σημαντικά, με τον σοβαρό κίνδυνο να αυτοκτονήσει ο υπήκοος αυτός, λόγω τραύματος που του προκλήθηκε από βασανιστήρια τα οποία υπέστη, εάν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να μην του παρασχεθεί εκ προθέσεως στην εν λόγω χώρα η κατάλληλη περίθαλψη για την αντιμετώπιση των σωματικών και ψυχικών συνεπειών από τα βασανιστήρια αυτά, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει.

(υπογραφές)